

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

HENKILÖTIETOJEN SIIRTO ULKOMAILLE HENKILÖTIETOLAIN MUKAAN

Päivitetty 01.08.2013

www.tietosuoja.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleistä henkilötietojen siirrosta ulkomaille	3
2. Henkilötietojen siirto EU:n toiseen jäsenvaltioon tai ETA:n sisällä	4
3. Henkilötietojen siirto Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle	4
3.1 Siirron sääntely	4
3.2 Yleiset edellytykset, eli riittävän tietosuojan tason arviointi (HetiL 5 luku 22 §)	4
3.3 Komission päätökset tietosuojan tasosta (HetiL 5 luku 22 a §)	5
3.3.1 Komission päätös	5
3.3.2 Maat, joiden tietosuojan tasosta komissio on tehnyt päätöksen	6
3.3.3 Yhdysvallat ja Safe Harbor -järjestely	7
3.4 Henkilötietolain poikkeusperusteet (HetiL 5 luku 23 §)	8
3.4.1 Poikkeusperusteet	8
3.4.2 Sopimuslausekkeet (HetiL 23 § 7 kohta)	10
3.4.3 Konzernin sisäiset tietousojasäännöt	10
3.4.4 Komission hyväksymät mallisopimuslausekkeet (HetiL 23 § 8 kohta)	11
4. Tietosuojavaltuutetulle tehtävät ilmoitukset	12
4.1 Milloin EI ole ilmoitusvelvollisuutta	12
4.2 Milloin ON ilmoitusvelvollisuus	12
4.3 Yleistä ilmoituksen tekemisestä	12
4.4 Ilmoituksen käsittely tietosuojavaltuutetun toimistossa	13
4.5 Tietosuojavaltuutetun kannanotto ja tietosuojalautakunnan toimenpiteet	13
5. Komission valvonta	14
6. Muita linkkejä	14

1. YLEISTÄ HENKILÖTIETOJEN SIIRROSTA ULKOMAILLE

Tässä oppaassa kerrotaan henkilötietolakiin (523/1999) sisältyvistä henkilötietojen ulkomaille siirtämistä koskevista säännöksistä. Henkilötietolaki (HetiL) tuli voimaan 1.6.1999 ja kumosi samalla aiemman henkilörekisterilain (471/1987). Henkilötietolain säännöksiä täsmennettiin 1.12.2000 voimaan tulleella lailla henkilötietolain muuttamisesta (986/2000). Muutoksella henkilötietolakiin lisättiin säännökset henkilötietojen siirtoa Euroopan unionin (EU) ulkopuoliseen maahan koskevasta henkilötietodirektiivin mukaisesta komission päätöksenteosta ja päätösten velvoittavuudesta. Henkilötietojen siirrosta EU:n ulkopuolelle säädetään HetiL:n 5 luvussa, sen 22, 22a, 23 §:issä sekä lain 36 ja 37 §:issä. HetiL:n sääntely perustuu Euroopan unionin henkilötietodirektiiviin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY 24.10.1995 yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta). Säännökset henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin ovat henkilötietodirektiivin neljännessä luvussa, jossa on säännöksiä myös jäsenvaltioiden ja komission välisestä yhteistyöstä henkilötietoja ulkomaille siirrettäessä.

Euroopan talousalueen (ETA) maat on rinnastettu henkilötietolaissa EU:n jäsenvaltioihin, koska ETA:an kuuluvat EU:n ulkopuoliset maat ovat sitoutuneet saattamaan kansalliset lainsäädäntönsä vastaamaan henkilötietodirektiivin vaatimuksia.

Henkilötietojen siirtämiseksi katsotaan kaikki tilanteet, joissa rekisterinpitäjä saattaa henkilötietoja sivullisen tai organisaation kolmannessa maassa sijaitsevan yksikön saataville. Siirtämiseksi katsotaan siten esimerkiksi henkilötietojen siirtäminen muistitikun avulla, mutta myös katseluoikeuden avaaminen sähköisen yhteyden avulla sekä tiedon tallentaminen pilvipalveluun. Varsinaisena luovuttamisena pidetään puolestaan tilanteita, joissa rekisterinpitäjä luovuttaa henkilötiedot toiselle rekisterinpitäjälle. Katso lisää henkilötietojen siirtämisestä ja luovuttamisesta osoitteesta www.tietosuojafi.fi löytyvästä oppaastamme.

Henkilötietojen ulkomaille siirtämistä koskevat säännökset koskevat kaikkea henkilötietojen tosiasiallista siirtämistä ulkomaille. Säännökset kattavat siten sekä henkilötietojen varsinaisen luovuttamisen että niiden siirtämisen ulkomaille esimerkiksi ulkoistamisen seurauksena. Säännösten sovellettavuuteen ei lähtökohtaisesti vaikuta siirrettävien tietojen määrä tai siirron kesto. Näin ollen säännöksiä tulee soveltaa sekä yksittäisiä tietoja että suuria henkilötietomääriä siirrettäessä riippumatta siitä, tapahtuuko siirtäminen yhdellä kertaa vai pitkän aikavälin kuluessa.

Jotta henkilötietojen ulkomaille siirto olisi laillista, tulee kahden edellytyksen täyttyä:

- a) tietojen siirron tulee olla kyseisessä tilanteessa sallittua Suomessa ja
- b) henkilötietojen ulkomaille siirron tulee täyttää henkilötietolaissa määritellyt, EU:n ulkopuolelle tapahtuvaa siirtoa koskevat *erityisedellytykset*.

Ensimmäisen kohdan osalta on keskeistä huomata, että henkilötietojen siirtäminen lukeutuu HetiL:n 3 §:n mukaan henkilötietojen käsittelyyn. Siirtämiseen sovelletaan siten henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä, kuten muun muassa huolellisuusvelvoitetta (HetiL 5 §), käyttötarkoitussidonnaisuutta (HetiL 7 §) ja tietojen suojaamisvelvoitetta (HetiL 32 §). Jotta tietojen siirtäminen olisi sallittua Suomessa, tulee tietojen käsittelyn olla aina kansallisen lainsäädännön mukaista jo ennen tietojen siirtoa. Myös siirron toteutuksessa tulee huomioida HetiL:n säännökset. Tietoja siirrettäessä tulee näin ollen huolehtia mm. siitä, että tiedot on suojattu myös niiden siirron aikana ja että rekisteröityjen oikeudet toteutuvat. Tietyissä tilanteissa siirrosta on myös ilmoitettava tietosuojavaltuutetulle.

Kaikissa henkilötietojen siirroissa – myös EU:n sisällä – on rekisterinpitäjän huolehdittava siitä, että tietojen vastaanottajalla on oikeus ko. henkilötietojen käsittelyyn ja varmistettava, että vastaanottaja noudattaa tarpeellisilta osin myös kansallisia tietosuojasäännöksiä ja on esim. tehnyt tarvittavat ilmoitukset omasta toiminnastaan kansallisille tietosuojaviranomaisille.

Komissio on julkaissut paljon henkilötietodirektiivin soveltamiseen liittyviä päätöksiä ja muuta aineistoa. Myös henkilötietodirektiivin 29 artiklan mukainen työryhmä on julkaissut runsaasti aineistoa henkilötietodirektiivin soveltamiseen liittyen. Tässä esitteessä on linkkejä komission tietosuojasivuille ko.

asiakirjoihin, mutta esim. mallisopimuslausekkeista on mahdollista saada kopioita myös tietosuojavaltuutetun toimistosta.

Artikla 29 mukaisen työryhmän aineisto

<http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/>

2. HENKILÖTIETOJEN SIIRTO EU:N TOISEEN JÄSENVALTIOON TAI ETA:N SISÄLLÄ

Henkilötiedodirektiivin eräänä tarkoituksena ja tavoitteena on henkilötietojen vapaa liikkuvuus EU:n sisällä. Henkilötietoja saa siirtää Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueeseen kuuluvaan maahan samoilla perusteilla kuin niitä saisi Suomessakin luovuttaa tai antaa muutoin käsiteltäviksi. Kansallinen lainsäädäntö saattaa kuitenkin asettaa henkilötietojen siirtämiseksi edellytyksiä, jotka tulee ottaa huomioon siirtoa arvioitaessa. Myös kansallisen lainsäädännön salassapitosäännökset on otettava tiedon siirroissa huomioon. Kysymys on tietojen liikkumisesta EU:n sisällä.

EU:n ja ETA:n sisäisestä siirrosta ei tarvitse ilmoittaa tietosuojavaltuutetulle.

Euroopan unionin jäsenmaita ovat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tsekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

Tämän lisäksi Euroopan talousalueeseen kuuluvat Islanti, Liechtenstein ja Norja.

3. HENKILÖTIETOJEN SIIRTO EUROOPAN UNIONIN JA EUROOPAN TALOUSALUEEN ULKOPUOLELLE

3.1 Siirron sääntely

Henkilötietojen siirtämistä Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolelle säännellään henkilötietolain 5 luvussa. Luvussa säännellään ne edellytykset, joiden perusteella henkilötietojen siirtäminen EU:n ja ETA:n ulkopuolelle on sallittua. Henkilötietojen siirtäminen tulee perustaa kyseisessä luvussa esitettyyn siirtoerusteeseen. Mikäli minkään siirtoerusteen edellytykset eivät täyty, ei henkilötietojen siirtäminen ole henkilötietolain mukaan sallittua.

Siirtoerusteet ovat toisilleen vaihtoehtoisia, joten henkilötietojen siirron lainmukaisuuden kannalta riittää, mikäli yhden siirtoerusteen edellytykset täyttyvät.

3.2 Yleiset edellytykset, eli riittävän tietosuojan tason arviointi (HetiL 5 luku 22 §)

Henkilötietolain 22 §:ssä ilmaistun pääsäännön mukaan henkilötietoja voidaan siirtää Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso. Tietosuojan tason riittävyyden arviointi on erityiskysymys, jossa tulee huomioida tietojen luonne, suunnitellun käsittelyn tarkoitus ja kestoaika, alkuperämaa ja lopullinen kohde, asianomaisessa maassa voimassa olevat yleiset ja alakohtaiset oikeussäännöt sekä käytännösäännöt ja noudatettavat turvatoimet.

Henkilötiedodirektiivin 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä on, käyttäen apunaan direktiiviä ja ottaen huomioon muut kansainväliset tietosuojamääräykset, määritellyt tietosuojan sisällön keskeiset periaatteet sekä menettelyä ja täytäntöönpanoa koskevat edellytykset. Näiden noudattamisen voitaisiin katsoa riittävän suojatason vähimmäisvaatimukseksi. *Edellytykset määräytyvät kuitenkin lopulta aina tapauskohtaisesti.* Työryhmän linjaukset on julkaistu 24.7.1998 hyväksytyssä laajassa asiakirjassa WP 12, joka on luettavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm.

Sisältöä koskevia periaatteita:

1. Rajatun käyttötarkoituksen periaate
2. Tiedon laatu ja suhteellisuusperiaate
3. Avoimuusperiaate
4. Turvallisuusperiaate
5. Oikeus saada tietoja, saada tiedot oikaistuksi ja vastustaa tietojen käsittelyä
6. Tietojen edelleen siirtojen rajoitukset

Tietyissä tilanteissa on lisäksi sovellettava joitakin lisäperiaatteita:

1. Arkaluonteiset tiedot
2. Suoramarkkinointi
3. Automatisoidut yksittäispäätökset

Tietosuojan tason riittävyyden asianomaisessa kolmannessa maassa arvioi kussakin tapauksessa rekisterinpitäjä. Rekisterinpitäjän arvioitua tietosuojan tason riittävyys, on sen tehtävä tietosuojavaltuutetulle asiaa koskeva ilmoitus. Tietosuojavaltuutettu saattaa asian perusteella komission tiedoksi. Suomen tietosuojavaltuutetulle ei henkilötietolain voimassa ollessa ole tehty yhtään ilmoitusta siitä, että rekisterinpitäjä olisi itse arvioinut jonkun ns. kolmannen maan tietosuojan tason riittävyyden.

3.3 Komission päätökset tietosuojan tasosta (HetIL 5 luku 22 a §)**3.3.1 Komission päätös**

Henkilötietolain 22 a §:n 1 momentin mukaan henkilötietoja *voidaan siirtää* EU:n jäsenvaltioiden tai ETA:n ulkopuolelle siltä osin kun *komissio* on henkilötiedodirektiivin mukaisesti todennut, että kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Näiden maiden joukko laajenee sitä mukaa, kun komissio tekee riittävyyttä koskevia päätöksiä (kts. kohta 3.3.2). Komission päätökset ovat jäsenvaltioita velvoittavia. Komission päätöksiin perustuvista henkilötietojen siirroista ei ole velvollisuutta ilmoittaa tietosuojavaltuutetulle.

Jäsenvaltioiden on lähtökohtaisesti sallittava tietojen siirto sellaiseen kolmanteen maahan, jossa komissio on todennut tietosuojan tason riittävyyden. Henkilötietojen sallitun siirron edellytyksenä on kuitenkin myös, että henkilötietolain muitakin säännöksiä noudatetaan ennen tietojen siirtämistä. Samoin kuin EU:n ja ETA:n alueiden sisällä siirrettäessä, tulee henkilötietojen käsittelyn olla ennen siirtämistä, sen aikana ja sen jälkeen lainmukaista. Tietosuojalautakunta voi henkilötietolain 44 §:n nojalla kieltää henkilötietojen siirron ellei siirrettävien henkilötietojen käsittelyssä ole noudatettu kansallisia säännöksiä.

Tietosuojaviranomaisilla on lisäksi keskeinen asema sen varmistamisessa, että henkilötietoja suojataan riittävästi myös niiden siirron jälkeen sekä toimivaltuudet tietyissä olosuhteissa kieltää tietojen siirrot kolmansiin maihin tai lykätä niitä sekä velvollisuus ilmoittaa näistä toimenpiteistä komissiolle.

Komission päätöksiä voidaan tarkistaa aina, kun päätöksen täytäntöönpanosta saadut kokemukset osoittavat sen olevan tarpeen. Joka tapauksessa komissio arvioi päätösten täytäntöönpanon kolmen vuoden kuluttua siitä, kun ne on annettu tiedoksi jäsenvaltioille.

Komissio voi myös tehdä ns. kolmannen maan tietosuojan tasosta negatiivisen päätöksen. Henkilötietolain 22 a §:n 2 momentin mukaan henkilötietoja *ei voida siirtää* EU:n jäsenvaltioiden alueen tai ETA:n ulkopuolelle siltä osin kuin komissio on jäsenvaltion tekemän ilmoituksen johdosta henkilötiedodirektiivin mukaisesti todennut, että kyseisessä maassa ei taata tietosuojan riittävää tasoa. Komissio voi arvioida tietosuojan tason riittävyyttä koko kyseisen maan tai esimerkiksi osavaltion osalta taikka ainoastaan maahan kohdistuvien tietyn tyyppisten siirtojen osalta. Komission päätöksestä käy ilmi, missä laajuudessa henkilötietojen siirto kyseiseen maahan on kussakin tapauksessa kielletty. Tällaisia tietosuojan tason riittämättömyyden toteavia komission päätöksiä ei toistaiseksi ole julkaistu.

3.3.2 Maat, joiden tietosuojan tasosta komissio on tehnyt päätöksen

Seuraavien maiden osalta komissio on tehnyt henkilötiedodirektiivin 25 artiklan 6 kohdan perusteella päätöksen tietosuojan tason riittävydestä. On huomattava, että vaikka komission päätöksistä suurin osa koskee koko kohdemaan järjestelmää, voi päätös rajoittua tiettyyn sektorilainsäädäntöön, kuten Kanada tai koskea erityistä järjestelyä, kuten USA.

Jos tiedon siirrosta tulee vastaanottajan kannalta esim. lain soveltamiseen liittyviä kysymyksiä, kannattaa tietojen vastaanottajaa ohjata ottamaan yhteyttä kansallisiin viranomaisiin. Linkit kansallisten viranomaisten kotisivuille alta päätöstä koskevien tietojen yhteydessä.

Lista vastaa tilannetta 1.8.2013. Mahdollisia muutoksia kannattaa seurata joko komission sivuilta tai tietosuojavaltuutetun toimiston kansainvälisen yhteistyön alasivulta "Riittävän tietosuojan maat" (www.tietosuoja.fi).

Komission päätökset ja niihin liittyvät asiakirjat löytyvät maittain *komission tietosuojasivuilta seuraavien alasivujen kautta*.

European Commission – Justice – Data Protection – Documents – International transfers – Commission decisions on the Adequacy of the protection of personal data in third countries
http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/international-transfers/adequacy/index_en.htm#h2-2

Maat, joiden tietosuojan tasosta komissio on tehnyt päätöksen, päivämäärä, jolloin päätös on tehty sekä linkki kansallisen tietosuojaviranomaisen kotisivuille:

Andorra

Komission päätös 19.10.2010
<https://www.apda.ad/>

Argentiina

Komission päätös 30.6.2003.
<http://www.jus.gov.ar/datos-personales.aspx>

Australia

Neuvoston päätös 30.6.2008
<http://www.privacy.gov.au/>

Färsaaret

Komission päätös 5.3.2010

Guernsey

Komission päätös 21.11.2003.
www.dataprotection.gov.gg

Mansaari

Komission päätös 28.4.2004.
<http://www.gov.im/odps/>

Israel

Komission päätös 31.1.2011 tietosuojan riittävästä tasosta siltä osin, kun kyse on automatisoiduista kansainvälisistä henkilötietojen siirroista Euroopan unionista, tai jos kyse on automatisoimattomista siirroista siltä osin kuin tietoja jatkokäsitellään automaattisesti Israelin valtiossa.
<http://www.justice.gov.il/MOJEng/ILITA/>

Jersey

Komission päätös 8.5.2008.

<http://www.dataprotection.gov.je/>

Sveitsi

Komission päätös 26.7.2000.

<http://www.edoeb.admin.ch/>

Uruguay

Komission päätös 21.8.2012

<http://www.datospersonales.gub.uy/>

Uusi Seelanti

Komission päätös 19.12.2012

<http://www.privacy.org.nz/>

Kanada

Komission päätös 20.12.2001

<http://www.privcom.gc.ca/>

Komissio on katsonut 20.12.2001 tekemällään päätöksellä Kanadan tarjoavan *riittävän suojan* sellaisille *vastaanottajille* siirretyille henkilötiedoille, *jotka kuuluvat Kanadassa annetun henkilötietojen suojaa ja sähköisiä asiakirjoja koskevan lain (The Personal Information Protection and Electronic Documents Act) soveltamisalaan*. Lakia sovelletaan kaikkiin organisaatioihin, jotka keräävät, käyttävät tai luovuttavat henkilötietoja kaupallisen toiminnan yhteydessä siitä riippumatta, harjoittavatko kyseiset organisaatiot liittovaltion sääntelyn alaista toimintaa. Lakia sovelletaan lisäksi kaikkiin organisaatioihin, jotka luovuttavat henkilötietoja korvausta vastaan provinssin tai Kanadan ulkopuolelle, sekä sellaisten työntekijöiden henkilötietoihin, jotka ovat liittovaltion tasolla säänneltyä toimintaa harjoittavan laitoksen tai yrityksen palveluksessa.

Lain soveltamisalaan eivät kuulu liittovaltion tietosuojalain (Federal Privacy Act) piiriin kuuluvat organisaatiot tai organisaatiot, joiden sääntelystä vastaa provinssin tason julkinen sektori. Siihen ei myöskään kuulu voittoa tavoittelematon toiminta tai hyväntekeväisyystoiminta, ellei kyseinen toiminta ole luonteeltaan kaupallista. Lakia ei myöskään sovelleta työntekijöiden henkilötietoihin silloin, kun niitä käytetään muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, lukuun ottamatta liittovaltion sääntelemän yksityissektorin työntekijöiden henkilötietoja.

3.3.3 Yhdysvallat ja Safe Harbor -järjestely

Yhdysvalloissa on omaksuttu tietosuojaan erilainen lähestymistapa kuin Euroopassa. Yhdysvalloissa ei ole yleistä tietosuojalainsäädäntöä, vaan siellä käytetään alakohtaista lähestymistapaa, jossa yhdistyvät lainsäädäntö, sääntely ja itsesääntely. Yhdysvaltojen osalta komission päätös koskee USA:n ja EU:n välisten neuvottelujen tuloksena syntynyttä Safe Harbor -järjestelyä, ei maan lainsäädäntöä sellaisenaan.

Euroopan yhteisöjen komissio on 26.7.2000 päätöksellään (2000/520/EY) todennut Safe Harbor -järjestelmän varmistavan riittävän tietosuojan tason henkilötietojen siirroissa Yhdysvaltoihin sijoittautuneille järjestelmään sitoutuneille organisaatioille. *Tietosuojan riittävä taso on turvattu, jos yhdysvaltalainen siirronsaaja on sitoutunut noudattamaan* Yhdysvaltojen kauppaministeriön (US Department of Commerce) ja komission hyväksymiä yksityisyyden suojaa koskevia *Safe Harbor -periaatteita ja tavallisimpien kysymysten ohjetta periaatteiden täytäntöön panemiseksi* (Frequently Asked Questions, FAQs), jotka Yhdysvaltain hallitus on laatinut 21.7.2000. Yhdysvaltojen kauppaministeriö ylläpitää yleisesti saatavilla olevaa luetteloa organisaatioista, jotka ilmoittavat noudattavansa Safe Harbor -periaatteita.

Safe Harbor -järjestelmään voi liittyä yhdysvaltalainen organisaatio, jossa sovelletaan tehokkaan henkilötietojen suojan takaavaa lainsäädäntöä tai säännöstöä. Organisaatiot päättävät liittymisestään täysin vapaaehtoisesti ja sitoutuminen järjestelmään on tehtävä julkisesti. Jos järjestelmässä mukana oleva organisaatio ei noudata tietosuojaperiaatteita, voidaan sitä vastaan nostaa kanne.

Safe Harbor -periaatteiden mukaan organisaation on mm. ilmoitettava yksityishenkilölle, mihin tarkoitukseen se kerää ja käyttää heitä koskevia tietoja sekä tarjottava rekisteröidyille mahdollisuus valita, voiko heidän henkilötietojaan antaa kolmannelle osapuolelle tai käyttää tarkoitukseen, joka ei vastaa tietojen keruun alkuperäistä tarkoitusta tai tarkoitusta, johon rekisteröity on myöhemmin antanut luvan. Periaatteet takaavat lähtökohtaisesti henkilöille tarkastusoikeuden heitä itseään koskeviin tietoihin ja oikeuden saada korjata, muuttaa tai poistaa tiedot, jotka eivät ole paikkansapitäviä. Organisaatioiden on periaatteiden mukaan huolehdittava henkilötietojen suojaamisesta ja periaatteiden rikkomisen varalta on kunkin organisaation osalta oltava olemassa menettelyt, joilla varmistetaan tietosuojaperiaatteiden noudattaminen ja organisaatiolle koituvat seuraamukset niiden noudattamatta jättämisestä.

Yhdysvaltain kauppaministeriön Safe Harbor -lista mukana olevista organisaatioista löytyy seuraavien alasivujen kautta:

<http://www.export.gov/safeharbor/> – U.S.-EU Safe Harbor List

3.4 Henkilötietolain poikkeusperusteet (HetiL 5 luku 23 §)

3.4.1 Poikkeusperusteet

Kiellosta siirtää tietoja sellaiseen kolmanteen maahan, jonka tietosuojan taso ei ole riittävä, on katsottu tarpeelliseksi säätää poikkeuksia. Vaikka tietosuojan tasoa ei olisikaan kyseisessä maassa edellä kerrotulla tavalla todettu riittäväksi, voidaan tietoja kuitenkin siirtää henkilötietolain 23 §:n nojalla, jos,

1) Rekisteröity on antanut yksiselitteisen suostumuksensa siirtoon;

Suostumuksella tarkoitetaan henkilötietolaissa kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn (HetiL 3 § 7 kohta). Siirtoperusteiden edellytysten mukaan suostumus tulee saada kaikilta niiltä rekisteröidyltä, joiden henkilötietoja siirretään. Pyydettyä henkilöä suostumusta siirtoon hänelle tulee kertoa vähintään: *mitä tietoja, mitä tarkoitusta varten, kenelle ja mihin maahan* tietoja siirretään. Tietoisuuden vaatimus edellyttää, että rekisteröidyllä on riittävästi tietoa niistä riskeistä, jotka liittyvät hänen tietojensa siirtämiseen sellaiseen kolmanteen maahan, joissa ei taata tietosuojan riittävää tasoa.

Koska suostumuksen on oltava *yksiselitteinen*, mahdollinen epäily suostumuksen antamisesta estää poikkeuksen soveltamisen. Näin ollen tilanteet, joissa suostumus on ilmaistu epäsuorasti, eivät riitä täyttämään poikkeuksen ehtoja. Esimerkiksi tilanne, jossa rekisteröidylle on ilmoitettu siirrosta, eikä tämä ole vastustanut sitä, ei täytä poikkeuksen ehtoja. Mikäli suostumuksen antamisesta on epäselvyyttä, on rekisterinpitäjällä velvollisuus osoittaa, että suostumus on annettu lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Suostumuksen käyttö perusteena tietojen siirtämiselle on suositeltavaa, jos suostumuksen käyttäminen on käytännössä mahdollista. Katso myös tietosuojavaltuutetun toimiston opas ”Henkilötietojen käsittely suostumuksen perusteella” (www.tietosuoja.fi -> oppaat)

2) Siirto on tarpeen rekisteröidyn toimeksiannosta tai rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tai sopimusta edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;

Vaikka poikkeus vaikuttaakin melko laajalta, sen soveltamista rajoittaa kuitenkin tarpeellisuusvaatimus. Kaikkien siirrettävien tietojen on oltava *tarpeen* sopimuksen *täytäntöönpanemiseksi*. Poikkeusta ei voida soveltaa, jos siirretään lisätietoja, jotka eivät ole välttämättömiä, tai jos siirron tarkoituksena ei ole

sopimuksen täytäntöönpano, vaan jokin muu. Poikkeusta voidaan soveltaa esimerkiksi siirtoihin, joita tarvitaan lentolipun varaamiseksi matkustajalle.

Tietosuojavaltuutettu on kannanotossaan 1.10.2001 katsonut, että työelämän tietosuojalain sekä HetiL 1 §:n, 8 § 1 momentin 5 kohdan, 9 §:n, 23 §:n 2 kohdan ja 29 §:n nojalla monikansallisen yrityksen työntekijöiden yhteystiedot voitiin laittaa yhtiön intranettiin, mm. koska toisen palveluksessa olevan henkilön työtehtäviin kuuluu tavallisesti olla myös muiden organisaation palveluksessa olevien tavoitettavissa.

3) Siirto on tarpeen rekisterinpitäjän ja sivullisen välisen rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen tekemiseksi tai täytäntöönpanemiseksi;

Sopimuksen tekemisen tai täytäntöönpanemisen tulee siis olla *rekisteröidyn* intressissä esimerkiksi siten, että rekisteröity on edunsaajana. Henkilötietolakia koskevassa hallituksen esityksessä esimerkkinä tämän poikkeusperusteen soveltamisesta mainitaan tietojen siirto tehtäessä sopimusta ulkomailla työskentelevän työntekijän vakuutuksista tai terveystietojen siirtoa. Rekisteröidyn edun ja henkilötietojen siirron välillä tulee olla läheinen ja olennainen yhteys, jotta siirron katsotaan olevan siirto perusteen mukaisesti tarpeen sopimuksen tekemiseksi tai täytäntöönpanemiseksi.

4) Siirto on tarpeen rekisteröidyn elintärkeän edun suojaamiseksi;

Elintärkeällä edulla tarkoitetaan nimenomaan *rekisteröidyn* hengen kannalta olennaisia etuja. Täten poikkeuksen ulkopuolelle jäävät yleensä esimerkiksi taloudelliset tai omaisuuteen tai perheeseen liittyvät edut. Esimerkkinä tarpeellisesta siirrosta voidaan mainita potilastietojen kiireellinen siirto sellaiseen kolmanteen maahan, jossa Suomessa aiemmin hoitoa saanut matkailija on joutunut onnettomuuteen tai sairastunut vakavasti.

5) Siirto on tarpeen tai lain vaatima tärkeän yleisen edun turvaamiseksi tai oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi;

Huomattava on, että pelkkä yleinen etu ei riitä siirron perusteeksi, vaan kyseessä täytyy olla tärkeä yleinen etu. Yleisellä edulla ei tarkoiteta vain julkista etua vaan tärkeä yleinen etu voi liittyä esim. tieteelliseen tutkimukseen. Artikla 29 mukainen työryhmä on lausunnossaan WP 114 katsonut, että siirto tämän siirto perusteen nojalla voidaan huomioida vain, jos henkilötietojen siirto on tarpeen tai lain vaatima jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaisten mielestä. Näin ollen pelkän unionin ulkopuolisen valtion viranomaisten käsitystä esimerkiksi tarpeellisuudesta ei ole katsottu siirto perusteen kannalta riittäväksi.

Esimerkiksi vero- tai tullihallinnon tai sosiaaliturva-alan viranomaisten välinen lain nojalla tehty tietojensiirto kuuluu poikkeuksen piiriin. Myös rahoituspalvelualan valvontaelinten väliset tiedonsiirrot saattavat sisältyä tähän poikkeukseen.

6) Siirto tehdään rekisteristä, josta yleinen tai erityisin perustein tapahtuva tiedonsaanti on nimenomaisesti säädetty;

Kysymys on tilanteista, joissa tiedonsaanti on nimenomaisesti säädetty. Näissä tapauksissa tiedonsaajan tulee esittää siirrolle perusteltu syy. Rekisterinpitäjän on varmistuttava siitä, että luovutuksen lailliset edellytykset täyttyvät kussakin yksittäisessä tapauksessa. Luovutus ja siirto voi tapahtua vain pyynnöstä. Esimerkkinä poikkeuksen soveltamisesta kiinteistörekisteri tai kaupparekisteri.

7) Rekisterinpitäjä antaa sopimuslausekkein tai muulla tavoin riittävät takeet henkilöiden yksityisyyden ja oikeuksien suojasta, eikä komissio ole henkilötietodirektiivin 3 artiklan ja 26 artiklan 3 kohdan mukaisesti todennut takeita riittämättömäksi;

Sitä, millä edellytyksillä tietojen siirto kolmansiiin maihin sopimusjärjestelyiden perusteella on mahdollista ja mitä sopimuksessa tulee ottaa huomioon, käsitellään tarkemmin jaksossa 3.4.2. Tämän kohdan

perusteella voitaisiin siirron perusteena käyttää myös nk. konsernin sisäisiä sitovia sääntöjä, joista enemmän kohdassa 3.4.3.

8) Siirto tapahtuu henkilötiedodirektiivin 26 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja komission hyväksymiä mallisopimuslausekkeita käyttäen.

Komissio on toistaiseksi hyväksynyt kolmenlaiset mallisopimuslausekkeet:

- Komission hyväksymät mallisopimuslausekkeet henkilötietojen siirtämiseksi kolmansiin maihin sijoittautuneille **rekisterinpitäjille** (siirrot rekisterinpitäjältä toiselle rekisterinpitäjälle), sekä
- Komission hyväksymät mallisopimuslausekkeet kolmansiin maihin sijoittautuneille **käsittelijöille** (eli alihankkijoille) suuntautuvaa henkilötietojen siirtoa varten.
- Komission hyväksymät uudet **vaihtoehtoiset** mallisopimuslausekkeet **ns. business clauses**

Mallisopimuslausekkeista tarkemmin ks. jakso 3.4.4.

3.4.2 Sopimuslausekkeet (Hetil 23 § 7 kohta)

Sopimusta voidaan käyttää tietojen siirrossa riittävän turvan varmistamiseksi, kun rekisterinpitäjä siirtää tietoja EU:n tai ETA:n ulkopuolelle sellaiseen kolmanteen maahan, jossa yleinen suoja on riittämätön. Henkilötietolain 23 §:n 7 kohdan mukaan siirto on mahdollinen, *jos rekisterinpitäjä antaa sopimuslausekkein tai muulla tavoin riittävät takeet henkilöiden yksityisyyden ja oikeuksien suojasta, eikä komissio ole henkilötiedodirektiivin 3 artiklan ja 26 artiklan 3 kohdan mukaisesti todennut takeita riittämättömiksi.*

Sopimuksen edellytetään tällöin korvaavan riittävän yleissuojan puuttumisen siten, että sopimukseen sisältyvät kaikki kyseisessä tilanteessa puuttuvat *suojan olennaiset osat*. Sopimusratkaisun on täten oltava aina *yksityiskohtainen ja kyseiseen tiedonsiirtoon soveltuva*. Kyseessä on tietojen siirtävän osapuolen ("siirtäjä") ja tiedot vastaanottavan osapuolen ("vastaanottaja") välinen suhde, jossa oleellista on direktiivin ja henkilötietolain mukaisten rekisteröityjen oikeuksien ja tietosuojan asettamien velvoitteiden tunnistaminen ja niiden täyttäminen.

Sopimussuojan riittävyttä arvioidaan samoilla perusteilla kuin tietosuojan tason riittävyys kolmansissa maissa. Nämä perusteet on esitetty edellä jaksossa 3.2. Sopimuksella tulisi turvata rekisteröidylle vähintään samat oikeudet kuin hänellä on ennen siirtoa. Vastaanottajan sitoutuminen tiettyihin tietosuoja sääntöihin ei vielä riitä takaamaan riittävää suojaa. Sopimuksella tulee lisäksi turvata näiden aineellis-oikeudellisten sääntöjen tehokas toteuttaminen.

Sopimusratkaisun tehokkuutta voidaan arvioida sen perusteella, miten hyvin sopimuksella voidaan:

1. Turvata sääntöjen yleinen noudattaminen
2. Tarjota rekisteröidylle yksityishenkilöille tukea ja apua oikeuksiensa toteuttamisessa
3. Tarjota soveltuva valitusmenettely vahinkoa kärsineelle osapuolelle, jos sääntöjä ei ole noudatettu

On syytä huomata, että mikäli jäljempänä jaksossa 3.4.4 kuvattuja komission hyväksymiä mallisopimuslausekkeita muokataan, katsotaan ne tässä jaksossa kuvatun kaltaisiksi yksilöllisesti laadituiksi sopimuslausekkeiksi.

Yksilöllisesti laadittujen sopimuslausekkeisiin perustuvia henkilötietojen siirtoja koskee Hetil 36 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus.

3.4.3 Konsernin sisäiset tietosuoja säännöt

Erään mahdollisuuden lailliseen tietojen siirtoon antaa konsernin sisäiseksi sitoviksi tietosuoja säännöiksi (BCR, Binding Corporate Rules) kutsuttu järjestely. Siirtoperusteen tarkoituksena on mahdollistaa konsernin sisäiset kansainväliset henkilötietojen siirrot. Järjestelyssä konserni sitoutuu noudattamaan

tietosuojasääntöjä, jotka takaavat riittävän tietosuojan tason yrityksessä. Siirtooperusteen avulla saadaan käyttöön joustava, mutta yksilön oikeudet erinomaisesti turvaava vaihtoehto kansainvälisiin tiedonsiirtoihin.

Henkilötietodirektiivin 29 artiklan mukainen kansallisista tietosuojavaltuutetuista koostuva työryhmä on hyväksynyt 3.6.2003 näitä periaatteita ja niihin liittyviä menettelyjä koskevan asiakirjan. Artikla 29:n mukainen työryhmä on julkaissut suosituksen tietosuojasääntöjen rakenteeksi ja sisällöksi sekä asiakirjan EU:n tietosuojaviranomaisten yhteistyömenettelystä. Aiheesta julkaistut asiakirjat WP 74 (3.6.2003), WP 107 (14.4.2005) ja WP 153-155 (24.6.2008) luettavissa osoitteessa http://www.ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2003_en.htm

Suomessa konsernin sisäiset tietosuojasäännöt on tulkittu henkilötietolain 23 §:n 7 kohdan mukaiseksi siirtooperusteeksi. Tietosuojasäännöt edellyttävät tietosuojavaltuutetun hyväksynnän.

3.4.4 Komission hyväksymät mallisopimuslausekkeet (Hetil 23 § 8 kohta)

Komissio voi henkilötietodirektiivissä säädetyn menettelyn mukaisesti päättää, että tietyillä mallisopimuslausekkeilla annetaan riittävät takeet tietosuojan riittävän tason turvaamisesta. Henkilötietolain 23 §:n 8 kohdan mukaan *henkilötietoja voidaan siirtää, jos siirto tapahtuu komission hyväksymiä mallisopimuslausekkeitä käyttäen*. Mallisopimuslausekkeitä on toistaiseksi kolmenlaisia, joista kaksi koskee siirtoja rekisterinpitäjältä toiselle rekisterinpitäjälle ja yksi siirtoja rekisterinpitäjältä käsittelijälle. Toistaiseksi hyväksytyt mallisopimuslausekkeet ovat:

- Komissio on 15.6.2001 tekemällään päätöksellä (2001/497/EY) hyväksynyt mallisopimuslausekkeet henkilötietojen siirtämiseksi kolmansiin maihin sijoittautuneille *rekisterinpitäjille (siirrot rekisterinpitäjältä toiselle rekisterinpitäjälle)*.
- Euroopan unionin komissio on hyväksynyt 27.12.2004 tekemällään päätöksellä C(2004)5271 *vaihtoehtoiset mallisopimuslausekkeet (siirrot rekisterinpitäjältä toiselle rekisterinpitäjälle)*.

Nämä vaihtoehtoiset mallisopimuslausekkeet (ns. business clauses) turvaavat riittävän tietosuojantason siirrettäville tiedoille, kuten vuonna 2001 hyväksytyt mallisopimuslausekkeetkin. Tietosuojaviranomaisille on kuitenkin annettu enemmän valtuuksia puuttua ja määrätä sanktioita tarvittaessa.

Vaihtoehtoiset mallisopimuslausekkeet on tehty jo aikaisemmin hyväksytyjen sopimuslausekkeiden rinnalle. Ne on valmisteltu yhdessä yritysmaailman edustajien kanssa neuvottelujen tuloksena. *Liike-elämän toimija voi valita, kumpia mallisopimuslausekkeitä se käyttää turvatakseen riittävän tietosuojan tason rekisterinpitäjältä toiselle tapahtuvissa henkilötietojen siirroissa ns. kolmansiin maihin*.

- Lisäksi komissio on 5.2.2010 tekemällään päätöksellä (2010/87/EU) päivittänyt mallisopimuslausekkeet kolmansiin maihin sijoittautuneille *käsittelijöille* suuntautuvaa henkilötietojen siirtoa varten *(siirrot rekisterinpitäjältä käsittelijälle)*.

Tietojen käsittelijöillä tarkoitetaan alihankkijoita. Nämä mallisopimuslausekkeet on siis *tarkoitettu käytettäväksi toimeksiantotilanteissa*, eli tilanteissa, joissa kolmansissa maissa sijaitsevat henkilötietojen käsittelijät käsittelevät tietoja ainoastaan rekisterinpitäjän puolesta ja rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti. Mallisopimuslausekkeet eivät kuitenkaan sovellu käsittelijältä toiselle käsittelijälle tapahtuviin siirtoihin, vaan tällöin siirto tulee perustaa muuhun siirtooperusteeseen.

Näitä toimeksiantotilanteisiin laadittuja mallisopimuslausekkeitä voidaan käyttää myös esim. tilanteessa, jossa suomalainen yritys siirtää henkilöstöhallinnon tietoja konsernin yhteiseen rekisteriin tietojen käsittelyä varten EU:n ulkopuolelle. Rekisterinpitäjä ei vaihdu ja määräysvalta sekä vastuu tietojen käsittelystä säilyy suomalaisella rekisterinpitäjällä.

Mallisopimuslausekkeiden tavoitteena on helpottaa maailmanlaajuisia tiedonsiirtoja määrittelemällä sellaiset sopimusehdot, joita käyttäen voidaan varmistaa riittävä tietosuojan taso siirrettäessä henkilötietoja unionin alueen ulkopuolelle. Ennen mallisopimuslausekkeiden käyttöönottoa, tulee rekisterinpitäjän varmistaa, että siirronsaaja kykenee huolehtimaan lausekkeiden mukaisista velvoitteistaan.

Mallisopimuslausekkeitä ei saa muokata, vaan ne tulee ottaa käyttöön sellaisenaan, ilman minkäänlaisia muutoksia. Mallisopimuslausekkeitä *voidaan käyttää myös pohjana* laadittaessa rekisterinpitäjän omia sopimuslausekkeitä, mutta *tällöin on kysymys muokatuista mallisopimuslausekkeista, joiden käyttämisestä on tehtävä ilmoitus tietosuojavaltuutetulle*. Mallisopimuksia voi kuitenkin täydentää siltä osin, kun täydennykset eivät ole ristiriidassa mallisopimuslausekkeiden kanssa.

Mallisopimuslausekkeet ovat tulostettavissa ao. päätöksiin liitteinä komission kotisivuilla. Lausekkeiden yhteydessä on syytä tarkistaa niiden soveltuvuus tiedonsiirtoon sekä niiden ajantasaisuus. Jotkin mallisopimuslausekkeet on kumottu komission uudemmalla päätöksellä. Näiden lausekkeiden kohdalla lukee tällöin ”repealed”.

European Commission – Justice – Data Protection – Documents – International transfers – Model contracts for the transfer of personal data to third countries

http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/international-transfers/transfer/index_en.htm

4. TIETOSUOJAVALTUUTETULLE TEHTÄVÄT ILMOITUKSET

Henkilötietolain 36 § mukaan rekisterinpitäjällä on yleinen ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen automaattisesta käsittelystä tietosuojavaltuutetulle. Ulkomaille luovutuksia koskee kuitenkin ns. *erityinen ilmoitusvelvollisuus*.

4.1 Milloin EI ole ilmoitusvelvollisuutta

Jos henkilötietoja siirretään sellaiseen kolmanteen maahan, jossa komissio on päätöksellään todennut tietosuojan riittävän tason tulevan turvatuksi *tai*, jos tietojen siirto perustuu 23 §:n kohtiin 1 – 5 tai 8, *ei tietojen siirrosta kolmansiin maihin tarvitse ilmoittaa tietosuojavaltuutetulle*. Luonnollisestikaan henkilötietojen siirrosta Euroopan unionin jäsenmaihin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvaan maahan ei tarvitse ilmoittaa tietosuojavaltuutetulle.

4.2 Milloin ON ilmoitusvelvollisuus

Siirrosta *on ilmoitettava tietosuojavaltuutetulle*, jos henkilötietoja siirretään kolmanteen maahan henkilötietolain 22 § perusteella. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa henkilötietoja siirretään henkilötietolain 23 § 6 tai 7 kohdassa tarkoitetuilla perusteilla eikä siirrosta ole laissa säädetty.

4.3 Yleistä ilmoituksen tekemisestä

Ilmoitus on tehtävä riittävän ajoissa, kuitenkin *viimeistään 30 päivää ennen* toimenpiteeseen ryhtymistä. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi, mitä tietotyyppisiä siirretään, miten siirto tapahtuu sekä rekisteriselosteeseen (Hetil 10 §) sisältyvät tiedot.

On huomattava, että rekisteriselosteessa on mainittava säännönmukaiset tietojen luovutukset sekä *henkilötietojen siirrot EU:n ulkopuolelle*. Henkilötietolaissa siirrolla tarkoitetaan tietojen luovutusten lisäksi muutakin fyysistä tietojen siirtämistä.

Edellä mainitun lisäksi ilmoituksesta tai sen liitteistä tulee käydä ilmi muutkin siirron *lainmukaisuuden arviointiin tarvittavat tiedot*. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedot siitä kenelle ja milloin tiedot siirretään sekä

tarvittaessa muu tarpeellinen selvitys. Tällaisena voidaan esittää esimerkiksi perustelut sille, miksi rekisterinpitäjä katsoo tietosuojan tason olevan kyseisessä maassa riittävän tai sopimusehdot. Ilmoituksen tekemiseen voi käyttää tietosuojavaltuutetun toimiston tekemää lomaketta ”Ilmoitus henkilötietojen siirrosta EU:n tai ETA:n ulkopuolelle”. Lomake löytyy toimiston kotisivuilta www.tietosuoja.fi.

Henkilötietolain mukainen ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen siirrosta EU:n ja ETA:n ulkopuolelle

Lainkohta	Siirtoeruste	Ilmoitusvelvollisuus	
		Kyllä	Ei
22 §	Rekisterinpitäjän käsityksen mukaan tietosuojan taso kyseisessä maassa riittävä kyseisen siirron osalta	x	
22 a § 1 mom.	Komissio todennut tietosuojan tason riittävyyden kyseisessä maassa		x
23 § 1 kohta	Rekisteröidyn yksiselitteinen suostumus		x
23 § 2 kohta	Rekisteröidyn toimeksianto tai rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekeminen tai täytäntöönpano		x
23 § 3 kohta	Rekisterinpitäjän ja sivullisen välinen rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen tekeminen tai täytäntöönpano		x
23 § 4 kohta	Rekisteröidyn elintärkeän edun suojaaminen		x
23 § 5 kohta	Tärkeä yleinen etu tai oikeusvaade		x
23 § 6 kohta	Rekisteristä yleinen tai erityisin perustein tapahtuva tiedonsaanti nimenomaisesti säädetty - jos siirrosta ei säädetty laissa	x	
	- jos siirrosta säädetty laissa		x
23 § 7 kohta	Rekisterinpitäjän sopimuslausekkein tai muulla tavoin antamat riittävät takeet henkilöiden yksityisyyden ja oikeuksien suojasta - jos siirrosta ei säädetty laissa	x	
	- jos siirrosta säädetty laissa		x
23 § 8 kohta	Komission hyväksymien mallisopimuslausekkeiden käyttö		x

4.4 Ilmoituksen käsittely tietosuojavaltuutetun toimistossa

Tietosuojavaltuutettu pyytää ilmoituksen johdosta rekisterinpitäjältä tarvittaessa lisäselvitystä tai täydennystä.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta säättää salassa pidettävistä asiakirjoista. On toivottavaa, että ilmoituksen tekijä itse merkitsee tai muutoin ilmoittaa tietosuojavaltuutetulle, miltä osin katsoo aineiston kuuluvan esim. liike- tai ammattisalaisuuden piiriin. *Päätöksen* asiakirjojen julkisuudesta tai salassa pidettävyydestä *tekee kuitenkin aina asianomainen viranomainen*.

Käytännössä ilmoituksen käsittelyn yhteydessä *saatetaan ottaa yhteyttä* myös muiden EU-maiden tietosuojaviranomaisiin. Ilmoitusta tehtäessä on hyvä kertoa, jos rekisterinpitäjän tiedossa on, että ko. tietojen siirtoa tai jotakin osaa siitä, on käsitelty jonkun toisen EU-maan viranomaisissa tai siirrosta on jo tehty ratkaisu toisessa maassa. Kansalliset viranomaiset kuitenkin tekevät päätökset itsenäisesti kansallisen lainsäädännön mukaan.

4.5 Tietosuojavaltuutetun kannanotto ja tietosuojalautakunnan toimenpiteet

Tietosuojavaltuutettu lähettää ilmoituksen tekijälle (eli tietoja luovuttavalle rekisterinpitäjälle) vastauksen, jossa otetaan kantaa siihen, voidaanko ilmoituksessa tarkoitettuun henkilötietojen siirtoon ryhtyä. Tietosuojavaltuutettu arvioi tietojen siirron edellytyksiä ja suojan takeiden riittävyyttä.

Mikäli rekisterinpitäjä ryhtyy tiedon siirtoon tietosuojavaltuutetun kielteisestä kannalta huolimatta, tietosuojavaltuutettu voi viedä asian tietosuojalautakunnan käsiteltäväksi, joka puolestaan voi kieltää henkilötietojen siirron.

Sopimukseen perustuvan sallitun siirron edellytyksenä on kuitenkin aina myös se, että tietoja on ennen siirtoa käsitelty kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että tietojen luovuttamisen tulee olla kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista. Jos siis tietojen luovuttaminen kyseiseen tarkoitukseen ei olisi laillista Suomessa, pelkästään se seikka, että vastaanottaja sijaitsee kolmannessa maassa, ei muuta tätä oikeudellista arviointia. Tietosuojalautakunta voi henkilötietolain 44 §:n nojalla kieltää henkilötietojen siirron, ellei siirrettävien henkilötietojen käsittelyssä ole noudatettu kansallisia säännöksiä.

Tietosuojaviranomaisilla on lisäksi toimivaltuudet komission päätöksissä säädetyissä poikkeustapauksissa kieltää tietojen siirrot kolmansiin maihin tai lykätä niitä sekä velvollisuus ilmoittaa näistä toimenpiteistä komissiolle.

5. KOMISSION VALVONTA

Tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun asetuksen 10 b §:ssä (529/1999) säädetään *tietosuojavaltuutetun velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille tietojen siirrosta pykälässä mainituissa tilanteissa.*

Jos tietosuojavaltuutettu saatuaan siirtoa koskevan ilmoituksen arvioi, *ettei kyseisessä maassa taata riittävää tietosuojan tasoa* henkilötietolain 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla, *on tietosuojavaltuutetun ilmoitettava asiasta Euroopan unionin komissiolle.* Tällöin tietosuojavaltuutettu ilmoittaa rekisterinpitäjälle, että siirtoa ei hänen mielestään voida perustaa HetiL:n 22 §:ään, vaan rekisterinpitäjänä on ryhdyttävä toimenpiteisiin jonkin HetiL:n 23 §:ssä säädetyn edellytyksen täyttämiseksi.

Jos tietosuojavaltuutettu katsoo tietoja voitavan siirtää sillä perusteella, että *rekisterinpitäjä antaa sopimuslausekkein tai muulla tavoin riittävät takeet* henkilöiden yksityisyyden ja oikeuksien suojasta, *tulee tietosuojavaltuutetun ilmoittaa tällaisesta hyväksymisestä komissiolle ja muille jäsenvaltioille.*

Jos toinen jäsenvaltio tai komissio ilmaisee vastalauseensa edellä mainittujen takeiden hyväksymisestä, *komissio voi* henkilötietodirektiivissä säädetyn menettelyn mukaisesti *päittää*, ovatko takeet riittävät.

6. MUITA LINKKEJÄ

Tietosuojavaltuutetun toimisto –kansainväliset asiat
<http://www.tietosuoja.fi>

Euroopan tietosuojavaltuutettu
<http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/>